

Temadag om evaluering - Branchemiljørådene

Hvordan kan BAR og andre aktører dokumentere effekter af sine aktiviteter?

Flemming Pedersen

EFFEKTEVALUERING – KAN VI DET?

- Ønsket om at dokumentere indsatser fører ofte til ønsket om at udføre en ”Effektevaluering”
- Offentlige udbud af evaluering udbydes næsten altid som effektevaluering eventuelt suppleret med procesevaluering og målopfyldelsesevaluering
- I vejledningen til ansøgningsskemaet til BAR-projekter fremgår om udfyldelse af punkt 8: **Under dette punkt angives, hvilken metode man vil anvende til at effektevaluere aktiviteten.**
- I ansøgningsskemaet til AT står:
- **Effektmål og effektevaluering. A. Angiv effektmål, dvs. hvilke konkrete resultater som BAR’et ønsker at opnå med aktiviteten. Målene skal være operationelle, det vil sige, der skal opstilles succeskriterier for dem. Beskriv yderligere, hvordan BAR’et har tænkt sig at evaluere, om den ønskede effekt nås.**
- **Er det en målopfyldelsesevaluering der ønskes?**

EFFEKTEVALUERING – KAN VI DET?

- Der er oftest en sammenblanding af hverdagsprog og evalueringssprog på spil
- I hverdagsproget er effekt synonymt med ‘påvirkning’ ‘at der sker en ændring’ osv.
- I evalueringssproget er effektevaluering en ganske særlig evalueringsmetode.

EFFEKTEVALUERING – KAN VI DET?

Hvad er en indsats?

- En indsats er ”noget vi gør” for at opnå et bestemt mål.
- Eksempel: Vi beskriver i en video, hvordan man bedst løfter på en ølkasse, med det formål at lære medarbejdere at løfte mest korrekt, med det formål at forebygge fysisk nedslidning
- Eksempel: Vi foreskriver at stilladset hæves for hver 1 meter, med det formål at mureren ikke arbejder under knæhøjde og over brysthøjde, med det formål at forebygge fysisk nedslidning
- Eksempel: Vi udarbejder en hjemmeside om psykisk arbejdsmiljø og hvordan man kan arbejde med at forbedre det psykiske arbejdsmiljø, med det formål at ledelse og medarbejdere tager ved lære af metoderne, med det formål at forebygge psykisk nedslidning

EFFEKTEVALUERING – HVAD ER DET?

Klassisk effektevaluering

- Effekt er lig de resultater/det udfald, vi opnår via indsatsen minus de resultater, vi ville have opnået, hvis vi ikke havde gennemført indsatsen.
- Det er ikke muligt på samme tid både at deltage i en indsats og ikke at deltage i en indsats.
- Derfor sammenligner vi udfaldet for sammenlignelige grupper.

EFFEKTEVALUERING – HVAD ER DET?

Hvad er grundideen i (kontrafaktisk) effektevaluering?

- Handler om at konstatere forskelle i de resultater/udfald/outcome man opnår
- Og henføre forskellen til indsatsen.

EFFEKTEVALUERING – HVAD ER DET?

Hvorfor er det svært at måle effekter?

- Verden står ikke stille mens indsatsen foregår.
- Mange andre forhold end ‘løfteteknik’ og ‘1 meterløft’ påvirker den ansattes fysiske arbejdsmiljø og nedslidning. Der kan næppe fastlægges entydige sammenhænge mellem brug af løfteteknik og 1 meterløft og effekt målt som eksempelvis mindre nedslidning.
- Mange andre forhold end ‘metoder hentet fra en bestemt hjemmeside’ påvirker den ansatte psykiske arbejdsmiljø. Der kan næppe fastlægges entydige sammenhænge mellem brug af hjemmesiden og effekt målt som eksempelvis bedre psykisk arbejdsmiljø.
- Man taler om ”trusler mod den interne validitet” eller om at ”sociale systemer er åbne systemer”

EFFEKTEVALUERING – HVAD ER DET?

Hvorfor er den kontrafaktiske situation vigtig? Nogle eksempler

- Af 100 arbejdsløse akademikere vil et antal i løbet af 12 måneder komme i job uanset om de deltager i et jobskabelsesprojekt eller ej.
- Af 100 13-årige der deltager i et anti-ryge indsats vil en større andel ryge når de er 15 år end da de var 13. Derfor kan programmet godt være effektivt alligevel.
- Hvis psykisk arbejdsmiljø generelt er på vej til at få en større bevågenhed, hvordan kan vi så afgøre hvilken andel som kan tilskrives en generelt større bevågenhed og hvilken andel som skyldes en specifik indsats?

EFFEKTEVALUERING – HVAD ER DET?

Hvilke metoder kan man anvende?

- Forskningsdesigns der bruger kontrolgrupper
- Statistiske tilnærmelser til forskningsdesigns der bruger kontrolgrupper, f.eks. matchende cases
- Statistisk kontrol for tredje variable (regressionsanalyse).

EFFEKTEVALUERING – KAN MAN DET?

Kan BAR-projekter effektevalueres?

- Det er svært, grænsende til umuligt at finde kontrolgrupper eller matchende cases for de brede generelle BAR-indsatser.
- Det er muligt at finde kontrolgrupper eller matchende cases ved snævre interventioner (men dem er der få af).
- De offentligt udarbejdede statistikker på arbejdsmiljøområdet kan analyseres, men da vi ikke fra statistikken ved, om den enkelte case har mødt en BAR-indsats eller ej, kan vi ikke afgøre om en eventuel forandring skyldes BAR-indsatsen eller en anden indsats/forandring.
- Anden forskning viser, at forebyggelse af fx den fysiske nedslidning først kan måles 5-8 år efter indsatsen er foretaget (ved indsatsens afslutning kan deltagernes umiddelbare oplevelse dog måles)

EFFEKTEVALUERING – KAN MAN DET?

Kan BAR-projekter effektevalueres?

- Nej (ikke efter metoderne i klassisk effektevaluering)
- Ja – hvis man har en mere blød og hverdagssproglig forståelse af effekt

HVORDAN EVALUERER MAN SÅ?

Målopfyldelseevaluering

- Ser på om de mål der er opstillet for indsatsen bliver opnået

En god ide at gøre sig forestillinger om udbredelse og andre virkninger på forhånd

Det kan være svært at opstille realistiske mål

Mål bliver oftest kun kvantitative

Hvad med de mål, man ikke kunne forestille sig på forhånd?

(nogle gange laver man målopfyldelseevaluering uden forudgående mål)

HVORDAN EVALUERER MAN SÅ?

Procesevaluering

- Ser på de processer der foregår omkring aktiviteten. Fx processen omkring afsendelse af budskabet, eller processen omkring at tage gode råd i anvendelse

Er oftest lærerigt, men er kvalitativ og dækker oftest få cases

Procesevaluering efter indsatsen er afsluttet er mest nyttigt, hvis der kommer et lignende projekt lige efter

Procesevaluering undervejs kan bidrage med gode råd og justeringer

HVORDAN EVALUERER MAN SÅ?

Virkningsevaluering

- Ser på virkningen af indsatsen og hvordan indsatsen virker (den første del er tæt på effekt den anden del på proces). Bygger på at evaluator konstruerer en programteori, som efterfølgende efterprøves og belyses

Blander oftest kvalitative og kvantitative metoder

Er grundig (og omfattende)

Kontekstbunden – programteorien udvikles fra ny hver gang

HVAD KAN MAN EVALUERE PÅ?

- Output (hvem er oplyst, hvad er gennemført, ændret mv.)
- Outcome (hvad kom der ud af det, eller hvad er 'effekten'/virkningen)

Outcome på kort sigt – kan normalt måles (fx mindre oplevet belastning)

Outcome på lang sigt, fx mindre nedslidning, færre psykiske skader mv. (vil oftest først kunne måles over en årrække, hvilket ligger uden for den projekt- og efterfølgende evalueringslogik, som den enkelte BAR har).

- Tilbage for BAR'ernes evaluering er:

Output

Outcome på kort sigt

- Outcome på langt sigt kan måske dækkes i:

De tværgående evalueringer tilrettelagt af AT

Evaluering hvor der ses på samspil med andre aktører

HVAD KAN MAN EVALUERE PÅ?

- Enkeltprojekter
- Evaluering af særlige nye indsatser på tværs af flere projekter
- Programmet – den årlige aftale indsats for BAR'en

HVAD KAN MAN EVALUERE PÅ?

Evalueringsspørgsmål på programniveau (den årlige indsats)

- At vurdere den samlede indsats set i forhold til den økonomiske ramme
- At få vurderet om BAR'en angriber de inden for brancher relevante arbejdsmiljøproblemer
- At vurdere om der anvendes de mest hensigtsmæssige virkemidler/kanaler
- At vurdere målgruppens kendskab til og brug af BAR-produkterne
- At få kendskab til målgruppens oplevelse af effekt/virkning på arbejdsmiljøet
- Af få målgruppens ideer til nye initiativer, kanaler, virkemidler mv
- Af få et kendskab til flow fra oplysningsprodukt til initiativ for at ændre arbejdet/forbedre arbejdsmiljøet

EVALUERING OG VIRKEMIDLER

- Evaluering har været på dagsordenen i mindst 20 år
- Virkemidler er en diskussion som er kommet til senere

Handler om valg af indsats

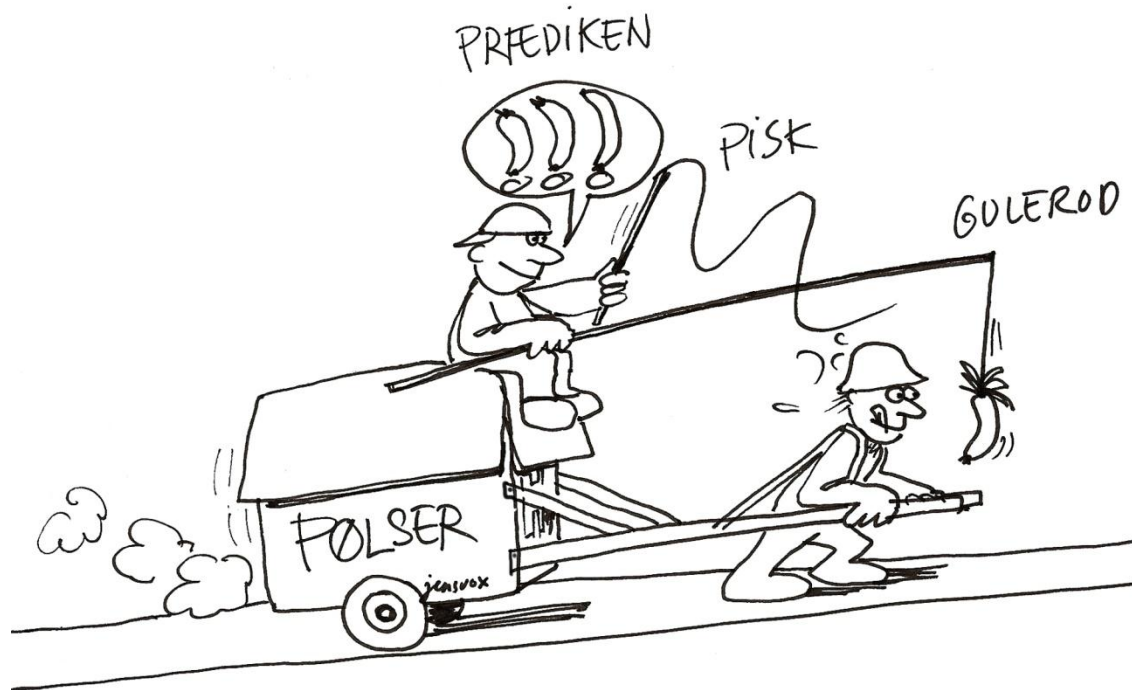
Hvis man vil undersøge om et virkemiddel virker, så evaluerer man!

Derfor bør man ikke se virkemidler som afkoblet fra evaluering (og omvendt)

Virkemiddeldiskussionen kan hjælpe med at styrke evalueringens fokus

VIRKEMIDLER

- Virkemidler som prædiken, pisk eller gulerod (oplysning, regulering, incitament)
- BAR'erne oplyser primært

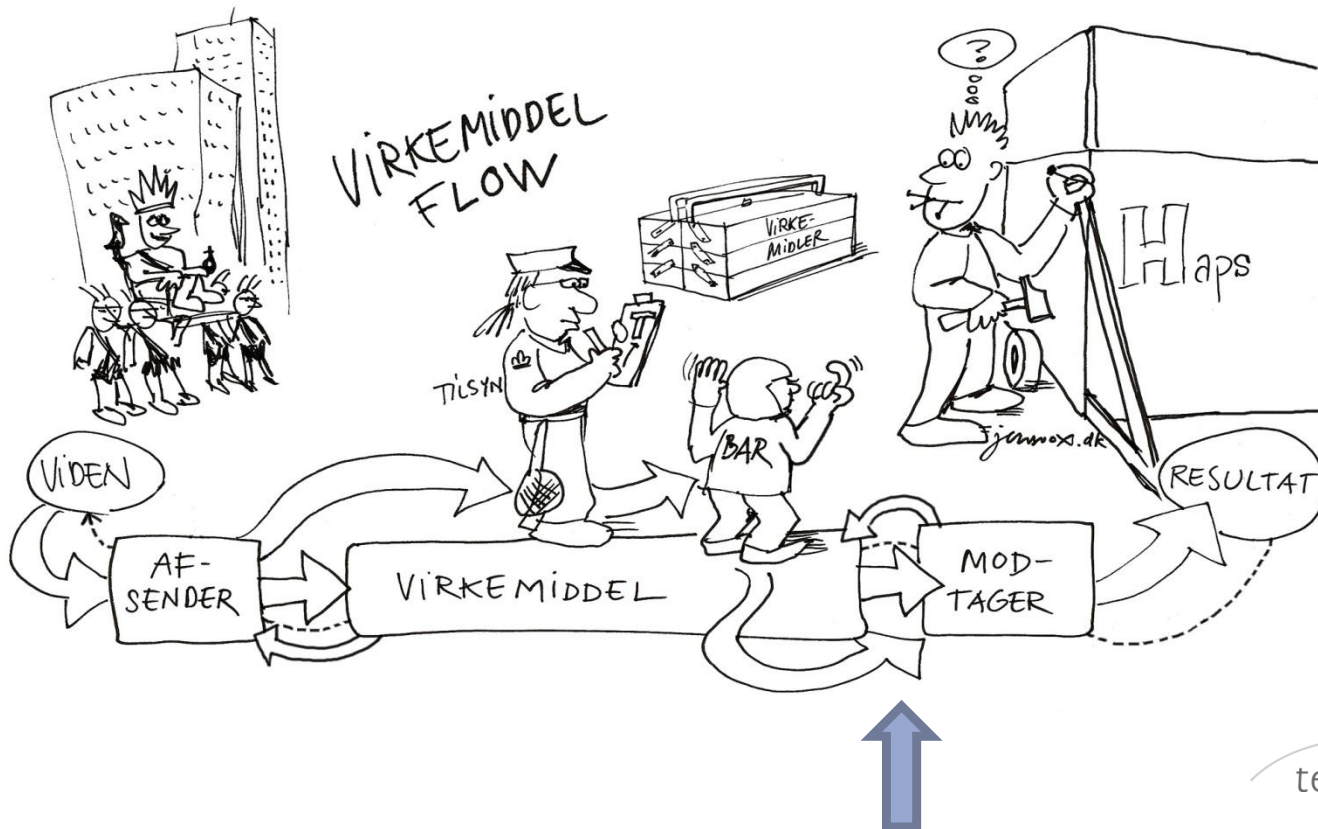

VIRKEMIDLER

Type af virkemiddel	Samfundet som afsender	Organisationer som afsender	Virksomheden som afsender
Regulering	+++	++	
Aftaler	++	+++	+
Økonomiske incitament	++		
Økonomiske tilskud og markedsfremmende tiltag	+++		
Rådgivning og behandling	++	++	+
Forskning, Intervention og overvågning	+++	++	+
Kommunikation og information	++	+++	+
Uddannelse	++	+++	+
Netværk	+	+++	++
Virksomhedsintern organisering / ledelse	+	+	+++
Værktøjer og metoder	+	+	+++
Indretning og udførelse af arbejdet	?	+	+++
Påvirkning af kultur, adfærd og sociale normer	?	+	+++
Påvirkning af individuel adfærd.	++	+	+++

VIRKEMIDLER

- Synenergi mellem virkemidler – behov for at evaluere BAR's koordinering med AT, AMR, Videnscentret, hvad der rør sig på virksomhederne etc?
- Videngrundlaget – bliver det evalueret?
- Der er et ekstra led: Viden, afsender, virkemiddel, **kanal**, modtager

VIRKEMIDLER OG KANALER

- En kortlægning af hvilke virkemidler, der formidles gennem hvilke kanaler?
Branchevejledning; trykt, på nettet, på pda?
Annoncekampagne
Intervention
Møder
Netværk
etc
- Mere og bedre viden om hvilke kommunikationskanaler der virker i forbindelse med formidling af forskellige former for viden
- En opsamling på tværs af BAR'er?